

ПРОФСПІЛКА ПРАЦІВНИКІВ ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФСПІЛКИ
ПРАЦІВНИКІВ ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

майдан Конституції, буд.1, каб. 25-01, м. Харків, Харківська обл., 61003, тел./факс (057) 731 41 14,
UA093518230000026003300685226, obkom12@gmail.com
Код ЄДРПОУ 02608958

№ 02 – 003 від 05.01.2023

Головам територіальних
організацій профспілки

Шановні колеги!

До Харківської обласної організації профспілки надходять запити від працівників та керівників закладів загальної середньої освіти щодо можливості укладення строкових трудових договорів з працівниками, які досягли пенсійного віку та отримують пенсію за віком після 1 липня 2020 року. З цього питання роз'яснюємо таке.

Кодекс законів про працю України (далі – КЗпП) передбачає, що трудовий договір може бути:

- 1) безстроковим, що укладається на невизначений строк;
- 2) на визначений строк, встановлений за погодженням сторін;
- 3) таким, що укладається на час виконання певної роботи.

Про тривалість трудових відносин сторони, як правило, домовляються при укладанні трудового договору, тривалість трудових відносин з певними категоріями працівників може встановлюватися спеціальними законами.

Протягом дії трудового договору сторони, у встановленому КЗпП порядку, можуть одноособово змінити строк дії договору лише шляхом його розірвання, з ініціативи працівника (ст. 38 КЗпП) або з ініціативи роботодавця (ст. 40, 41 КЗпП). Проте сторони трудового договору за взаємною згодою можуть домовитися, як про припинення трудового договору (п. 1 ч. 1 ст. 36 КЗпП), так і про його продовження.

Проте інколи у відносини між роботодавцем та працівником втручаються зовнішні фактори, останній раз в галузі загальної середньої освіти таке відбулось при ухваленні Закону України «Про повну загальну освіту» № 463-ІХ 16.01.2020 (далі – Закон 463).

У ст. 22 Закону 463 законодавець встановив, що педагогічні працівники закладів загальної середньої освіти, які досягли пенсійного віку та яким виплачується пенсія за віком, працюють на основі трудових договорів, що укладаються строком від одного до трьох років.

Строк трудового договору є істотною умовою праці зміна якої в односторонньому порядку, навіть на підставі Закону, без згоди іншої сторони не допускається. Тому у прикінцевих положеннях Закону 463 законодавець зобов'язав керівників державних і комунальних закладів загальної середньої освіти до 01.07.2020 припинити безстрокові трудові договори з педагогічними працівниками таких закладів освіти, яким виплачується пенсія за віком, з одночасним укладенням з ними трудових договорів строком на один рік. Та вказав, що у разі незгоди з продовженням трудових відносин на умовах строкового трудового договору такі працівники підлягають звільненню за п. 9 ч. 1 ст. 36 КЗпП.

Законодавець зобов'язав укладати строкові трудові договори при прийнятті на роботу осіб пенсійного віку, які отримують пенсію за віком. Також в Законі 463 прописана процедура, як змінити строк трудового договору з безстрокового на строковий з працівниками, які отримували пенсію за віком станом на 30.06.2020.

Проте питання зміни строку трудового договору з безстрокового на строковий з педагогами, які досягли пенсійного віку та почали отримувати пенсію за віком після 01.07.2020 року, залишилося відкритим.

Тож постає питання: чи можна змінити строк трудового договору з особою, яка досягла 60 річного віку та отримує пенсію за віком після 01.07.2020.

В Прикінцевих положеннях Закону 463 було чітко зазначено, що роботодавець має припинити безстрокові та укласти строкові трудові договори з працівниками, які отримують пенсію за віком до 01.07.2020 року. Отже, після вказаної дати, а тим більше у 2022 році, звільняти педагогічних працівників, або вимагати змінити трудовий договір з безстрокового на строковий неправомірно.

Строк трудового договору є істотною умовою праці, тому деякі керівники керуючись ст. 32 КЗпП здійснюють спроби повідомити працівника про зміну істотної умови праці, а саме строку трудового договору, та попереджають, що у разі незгоди працівника його буде звільнено за п.6 ч.1.ст. 36 КЗпП.

Стаття 32 КЗпП передбачає, що працівнику можуть бути змінені умови праці виключно у випадку змін в організації виробництва та праці. Досягнення працівником пенсійного віку та отримання ним пенсії жодним чином не є змінами в організації виробництва та праці у закладі освіти.

Тож попередження працівника про зміну строку трудового договору у зв'язку з досягненням ним пенсійного віку у порядку ст. 32 КЗпП є неправомірними.

Строковий трудовий договір з педагогом загальноосвітнього закладу освіти укладається у разі, якщо особа досягла пенсійного віку та отримує пенсію за віком. Але слід пам'ятати, що працівник не повинен повідомляти роботодавця про отримання пенсії, а роботодавець не має права вимагати від працівника надання такої інформації.

Таким чином, після набуття чинності Закону України «Про повну загальну освіту» від 18.03.2020 прийняття на роботу до закладів загальної середньої освіти осіб, які досягли пенсійного віку та отримують пенсію за віком здійснюється виключно на умовах строкових трудових договорів тривалістю від року до трьох.

Зміна строку трудового договору працівнику якого було прийнято на роботу на умовах безстрокового трудового договору та який досяг пенсійного віку і почав отримувати пенсію за віком після 01.07.2020 можлива лише за **ОСОБИСТИМ, ДОБРОВІЛЬНИМ БАЖАННЯМ** такого працівника.

Здійснення будь-яких дій роботодавцем направлених на зміну трудового договору з безстрокового на строковий з власної ініціативи є протиправними та вбачають у собі ознаки дискримінації за віком.

Тому вчитель закладу загальної середньої освіти з яким укладено безстроковий трудовий договір і який не виявив особистого бажання змінити безстроковий трудовий договір на строковий продовжує працювати у закладі відповідно до укладеного раніше **БЕЗСТРОКОВОГО** трудового договору.

Шановні колеги!

Просимо довести зазначене роз'яснення до педагогічних працівників – членів профспілки працівників освіти і науки України та керівників закладів загальної середньої освіти для врахування в роботі.

Голова Харківської обласної
організації профспілки

Лідія ДУЛУБ